ปัจจัยแห่งความสำเร็จต่อการริเริ่มกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์เพื่อขับเคลื่อนกรุงเทพมหานครสู่การเป็นมหานครคาร์บอนต่ำ*

อุ่นเรือน เล็กน้อย
สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Email: Unruan_t@yahoo.com

* ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากโครงการการเตรียมการชุมชนอัจฉริยะเพื่อการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติ (Smart Community Preparation for Climate Change and Disaster) กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ 2559

วารสารวิจัยสังคม ปีที่ 40 ฉบับที่ 2 (ก.ค.-ธ.ค. 60) หน้า 1-31.

บทคัดย่อ

เนื้อหาการวิจัยนี้ใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการริเริ่มกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ของชุมชน (community engagement Initiative) ในการขับเคลื่อนกรุงเทพมหานครสู่การเป็นมหานครคาร์บอนต่ำ และเสนอแนะแนวทางการริเริ่มกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ในการขับเคลื่อนกรุงเทพมหานครสู่การเป็นมหานครคาร์บอนต่ำ เครื่องมือรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามที่ปรับปรุงจากแบบสอบถามของการวิจัยสำรวจทัศนะของชาวออสเตรเลียต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในระหว่างปี 2010-2014 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ ได้แก่ ชาวกรุงเทพมหานคร มีขนาดตัวอย่าง 2,000 คน การสุ่มตัวอย่างใช้การกำหนดโควต้า (quota sampling) ตามสัดส่วนประชากรทางด้านเพศและอายุในภาพรวมทั้งหมด การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อสรุปถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการริเริ่มกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ของชุมชนในการขับเคลื่อนกรุงเทพมหานครสู่การเป็นมหานครคาร์บอนต่ำ

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จมี 9 ตัว ได้แก่ ความแน่ใจต่อการเกิดขึ้นของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประสบการณ์จากภัยคุกคามที่เคยได้รับ การให้นัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความรู้สึกทางลบต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความไว้เนื้อเชื่อใจกันในชุมชน ความผูกพันกันในชุมชน การรวมกันเป็นหนึ่งในชุมชน และการมีส่วนร่วมในชุมชน โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ การให้นัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้มีข้อเสนอแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรกควรมีมาตรการส่งเสริมให้ประชาชนให้ความสำคัญและเกิดความแน่ใจต่อการเกิดขึ้นของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สร้างการมีส่วนร่วมและความรู้สึกต้องรับผิดชอบที่ต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มากขึ้น

และมีมาตรการสร้างความผูกพัน การรวมเป็นหนึ่งและความไว้เนื้อเชื่อใจกันในชุมชน อันเป็นพลังบวกที่สำคัญของกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ ส่วนในระยะถัดไป เน้นพัฒนากลไกสนับสนุนให้เกิดการริเริ่มกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ของชุมชน ทั้งในทางโครงสร้างเชิงสถาบันและสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น

คำสำคัญ: การริเริ่มกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์, ชุมชนคาร์บอนต่ำ, การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ, ปัจจัยแห่งความสำเร็จ, กรุงเทพมหานคร

Analysis of the Critical Success Factors that Affect the Community Engagement Initiative to Transform Bangkok in to a Low Carbon City*

Unruan Leknoi
Chulalongkorn University Social Research Institute
Email: Unruan_t@yahoo.com

* Funded by research funding from the Smart Community Preparation Program for Climate Change and Disaster, the Ratchadapisek Foundation Chulalongkorn University Fiscal year 2016

Abstract

This research employs quantitative research methods to explore the factors that enhance community engagement to drive Bangkok's transformation into a low carbon city. A guideline for this community engagement will also be developed. Data was collected by adapting a questionnaire survey on attitudes towards climate change that has been developed and implemented in Australia from 2010 - 2014. A sample of 2,000 inhabitants of Bangkok was surveyed. The sample was in proportion with the gender and age of the general population and quota sampling was applied. The data was analyzed using stepwise multiple regression analysis. Nine factors enhance community engagement to drive Bangkok's transformation into a low carbon city are as follows: (1) certainly climate change is happening, (2) personal experience with climate change, (3) salience of climate change, (4) personal response to climate change, (5) negative emotions towards climate change, (6) trust within the community, (7) community affiliation, (8) community incorporation and (9) community participation. Thereby, Attention to climate change and participation in the community were found to be the most significant factors. Based on these findings, it is recommended to develop community engagement initiative in two phases. During the first phase, awareness building about climate change should be carried out. Also, participation should be created together with the feeling of responsibility for an increased response to climate change. There should be measures to create engagement as well as inclusion and mutual trust in the community which are important positive forces in the community engagement process. During the second

phase, the focus should lay on the development of mechanisms to encourage the initiation of community engagement. This includes both the institutional structure and the support with necessary resources.

Keywords: Community Engagement, Success Factor, Participation, Low Carbon Community, Bangkok

1. **บทนำ**

มหานครกรุงเทพถือเป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญทุกด้านของประเทศไทย โดยข้อมูลด้านเศรษฐกิจ พบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) ในปี พ.ศ. 2557 มีมูลค่า 5,957,845 ล้านบาท คิดเป็นส่วนแบ่งจากผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ถึงร้อยละ 43.6 เรียกได้ว่ามีมูลค่าเกือบครึ่งหนึ่งของมูลค่าทั้งประเทศ โดยที่มีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่องมานับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 จนถึงปี พ.ศ. 2557 โดยมีมูลค่าสูงขึ้นถึง 1.63 เท่า และมีสัดส่วนมาจากนอกภาคเกษตรกรรมถึงร้อยละ 99.01 โดยเป็นส่วนแบ่งจากภาคอุตสาหกรรมมากเป็นอันดับหนึ่ง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559) นอกจากข้อมูลด้านเศรษฐกิจแล้ว มหานครกรุงเทพยังมีประชาชนที่มีความหลากหลายอาศัยอยู่รวมกันราว 8.07 ล้านคนในปี พ.ศ. 2558 แบ่งเป็นประชากรตามทะเบียนราว 5.7 ล้านคน และมีประชากรแฝงมากถึง 2.37 ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559) มีความหนาแน่นของประชากรมากถึง 3,631.20 คนต่อตารางกิโลเมตร (ศูนย์ข้อมูลกรุงเทพมหานคร, 2558) นอกจากนี้มีข้อมูลคาดประมาณว่าในปี พ.ศ. 2578 จะมีประชากรมากถึงราว 8.12 ล้านคน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556) ทั้งนี้ยังไม่รวมจำนวนนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลก ที่จะมาเยือนมหานครแห่งนี้ ในฐานะที่ได้รับการจัดอันดับเป็นเมืองน่าท่องเที่ยวจากหลายองค์กร (Hedrick-Wong and Choong, 2016; ไทยรัฐออนไลน์, 2560) ซึ่งตัวเลขจำนวนนักท่องเที่ยวในปี 2557 นั้นพบว่ามีมากถึง 24.78 ล้าน (สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผลกรุงเทพมหานคร, 2557) จากข้อมูลทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคมข้างต้น ชี้ชัดว่ากรุงเทพมหานครนั้นถือเป็นเมืองหลักที่สำคัญของประเทศ หรือที่เรียกว่า เอกนคร (primate city) และยังติดอันดับเป็นเมืองโตเดี่ยวในระดับโลก โดยที่มีแนวโน้มที่จะเป็นเมืองโตเดี่ยวไปตลอดกาล (กาญจนา ตั้งชลทิพย์, 2550; Leimenstol, 2014)

สำหรับข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในปี พ.ศ.2556 ของกรุงเทพมหานครพบว่ามีปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ราว 43.87 ล้านตัน

CO_2 เทียบเท่า โดยมาจากภาคพลังงาน ภาคขนส่ง ภาคขยะและน้ำเสีย จำนวน 25.60, 13.76 และ 4.55 ล้านตัน CO_2 เทียบเท่า ตามลำดับ ในขณะที่มีปริมาณการดูดกลับเพียงแค่ 0.045 ล้านตัน CO_2 เทียบเท่า เท่านั้น ทั้งนี้ยังมีรายงานว่าการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของกรุงเทพมหานครจะมีค่าสูงขึ้นเป็น 53.74 ล้านตัน CO_2 เทียบเท่า ในปี พ.ศ.2563 (กรุงเทพมหานคร, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการศึกษาที่ระบุว่าอัตราการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจำนวนประชากรและความเป็นเมือง โดยกิจกรรมที่ปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจำนวนมากนั้น มาจากการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลในภาคพลังงานและการขนส่งเป็นหลัก รวมถึงภาคของเสียและน้ำเสียที่เพิ่มมากขึ้นจากจำนวนประชากร และการผลิตในภาคอุตสาหกรรม (IPCC, 2015; องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก, 2015; สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2560) ทั้งนี้ปริมาณก๊าซเรือนกระจกต่อหัวประชากรมีแนวโน้มจะเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่องไปได้อีก เพราะปริมาณก๊าซเรือนกระจกเติบโตเร็วกว่าจำนวนประชากร (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2560) จากข้อมูลเช่นนี้ ชี้ได้ว่ากรุงเทพมหานครมีแนวโน้มที่จะปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจำนวนมาก อันเป็นสาเหตุสำคัญของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เป็นภัยคุกคามต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ดังกรณีเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ในปี พ.ศ. 2554 ที่สร้างความสูญเสียจำนวนมาก ทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการศึกษาที่ระบุว่า ภัยน้ำท่วม ถือเป็นภัยคุกคามอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทย (Ali, Abbas and Qamer, 2013) จากสภาวะการณ์เช่นนี้ กรุงเทพมหานครควรต้องเร่งดำเนินมาตรการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เพื่อให้รอดพ้นจากภัยคุกคามที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น

แนวคิดชุมชนคาร์บอนต่ำ (low carbon community) มีหลักการที่เน้นการส่งเสริมให้ผู้คนในชุมชนลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก แนวคิดนี้ถูกนำไปใช้ในหลายประเทศ ทั้งนี้มีบทเรียนสรุปถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จในการขับเคลื่อนชุมชนคาร์บอนต่ำของกลุ่มประเทศยุโรป คือ การมีส่วนร่วมของทุกคนในสังคม โดยการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งจำเป็น และทุกคนในสังคมต้องเปลี่ยนแปลง

(R & Dialogue, n.d.) สำหรับประสบการณ์ที่จีน ได้มีข้อสรุปว่า ปัจจัยสำคัญต่อการสร้างชุมชนคาร์บอนต่ำที่ยั่งยืน คือการมีกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ของชุมชน (community engagement) (Watson, 2007) เช่นเดียวกับที่ออสเตรเลียที่มีข้อสรุปไปในทิศทางเดียวกันว่า กระบวนการพันธกิจสัมพันธ์กับชุมชนมีความสำคัญ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมคาร์บอนต่ำ (Hindmarsh, 2010) จากข้อมูลข้างต้นชี้ให้เห็นว่า กระบวนการพันธกิจสัมพันธ์กับชุมชน ถูกระบุว่าเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญในการขับเคลื่อนชุมชนสู่การเป็นชุมชนคาร์บอนต่ำ ดังนั้นการศึกษาแนวทางการริเริ่มกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อขับเคลื่อนกรุงเทพมหานครสู่การเป็นมหานครคาร์บอนต่ำ จึงมีความจำเป็นและสำคัญมาก และให้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของกรุงเทพมหานครในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เป็นภัยคุกคามอยู่ในขณะนี้

2. ทบทวนวรรณกรรม

<u>บทเรียนการขับเคลื่อนชุมชนคาร์บอนต่ำ</u>

แนวคิดชุมชนคาร์บอนต่ำ เน้นให้เกิดการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในชีวิตประจำวันของชุมชน เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate change) เป็นรูปแบบความร่วมมือจากวิถีของผู้คน โดยมีบริบทแวดล้อมที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Heiskanen et al, 2010; Kumar, 2015) โดยมีพื้นที่ชุมชนเป็นยุทธศาสตร์ดำเนินงาน แนวคิดนี้ได้รับการยอมรับว่าเป็นการวางแผนที่ดีมาก เนื่องจากมีจุดเด่นที่สำคัญ คือ การออกแบบจะอยู่บนความจำเป็น เงื่อนไข และศักยภาพของท้องถิ่น มีแนวโน้มที่จะได้รับความเชื่อถือ และสร้างให้เกิดกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์กับชุมชน (Community engagement) ได้ รวมถึงปฏิบัติการที่จะเกิดขึ้นอยู่ในระดับที่เห็นผลได้ กล่าวคือ สามารถรับรู้ถึงผลกระทบโดยรวมที่มีขนาดใหญ่พอสำหรับความคุ้มค่า และเล็กพอที่จะทำให้ปัจเจกบุคคลรู้สึกว่าคุ้มค่าที่จะให้ความทุ่มเท (O'Hara, 2013) นอกจากนี้แล้วการร่วมมือกันทำในระดับชุมชนง่ายกว่าการลง

มือทำคนเดียว และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในระดับปัจเจกบุคคลมีศักยภาพต่อการสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Peters, n.d.)

บทเรียนการขับเคลื่อนชุมชนคาร์บอนต่ำในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปเริ่มขึ้นตั้งแต่ในยุคปฏิวัติเงียบ (The Silent Revolution) จากการรวมตัวกันของกลุ่มคนในท้องถิ่น เพื่อริเริ่มแผนปฏิบัติการแบบล่างขึ้นบนของพวกเขาเองในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เพื่อสนองตอบความปรารถนาที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวสู่ความยั่งยืน โดยมีหน่วยงานท้องถิ่นเป็นฝ่ายอำนวยความสะดวกในการเชื่อมต่อกลุ่มองค์กรต่างๆ และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ส่งผลให้การเคลื่อนไหวของชุมชนมีพลังทางบวกและน่าเชื่อถือขึ้น นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่ใช่แค่ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเท่านั้น แต่ยังเกิดวิถีที่รักษาสิ่งแวดล้อมด้วย (O'Hara, 2013)

ต่อมาการขับเคลื่อนชุมชนคาร์บอนต่ำได้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้มีข้อสรุปถึงบทเรียนที่สำคัญดังนี้ ที่สหราชอาณาจักร เน้นสร้างกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์กับชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคาร์บอนต่ำและจัดตั้งเครือข่ายชุมชนคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Community Network: LCCN) ที่ฝรั่งเศสเน้นออกแบบวิธีการสร้างกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์กับชุมชน ในเรื่องการสร้างอนาคตทางพลังงานใหม่ของประเทศ ผ่านการจัดเวทีการปรึกษาสาธารณะ เช่นเดียวกับที่โปตุเกสที่เน้นแสวงหาวิธีการสร้างกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์กับชุมชน ผ่านการจัดทำแผนที่แสดงจำนวนการเติบโตของโครงการที่ริเริ่มโดยชุมชน สอดคล้องกับที่เดนมาร์กที่เน้นสร้างกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์กับชุมชน ผ่านการร่วมเป็นหุ้นส่วนกับชุมชนในรูปสหกรณ์ ส่งผลให้เดนมาร์กกลายเป็นผู้นำในระดับโลกในการใช้พลังงานหมุนเวียน เช่นเดียวกับที่อิตาลีและสวีเดน ที่สร้างการเปลี่ยนผ่านทางสังคม โดยเน้นสร้างการเชื่อมต่อระหว่างชุมชนและเครือข่ายต่างๆ แบบล่างขึ้นบน โดยมีหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยทำให้การเปลี่ยนผ่านนี้ให้กลายเป็นกระแสหลัก และที่เนเธอร์แลนด์และสเปนเน้นสนับสนุนให้ชุมชนเป็นหุ้นส่วนการทำงานอย่างใกล้ชิดกับเทศบาลและภาคีอื่นในท้องถิ่น เพื่อสร้างการทำงานร่วมกัน แทนการแข่งขัน ที่เยอรมนี

เน้นสร้างความรู้บนปฏิบัติการของชุมชน สร้างชุมชนวิจัย เพื่อให้เกิดการพัฒนาจากมุมมองของชุมชนท้องถิ่น เช่นเดียวกับที่โปแลนด์ เน้นสร้างเสริมสมรรถนะและความตระหนักให้กับชุมชน และผู้นำชุมชน ผ่านการกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติการในท้องถิ่น (O'Hara, 2013) อย่างไรก็ดีในการประชุมสภาแห่งชาติ (National Dialogue Councils) ในปี 2012 เพื่อหารือถึงแนวทางการขับเคลื่อนสู่สังคมคาร์บอนต่ำในยุโรป ได้ข้อสรุปที่สำคัญ คือ ทุกคนต้องมีส่วนร่วม โดยเฉพาะการร่วมออกแบบการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง ต้องสร้างการยอมรับทางสังคม และการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งจำเป็น (R & Dialogue, n.d.) จากข้างต้นชี้ให้เห็นถึง ความพยายามจากรัฐในการสร้างกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์กับชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคาร์บอนต่ำ เพราะเป็นเงื่อนไขที่ช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมคาร์บอนต่ำได้ (Energy UK, 2017) จากการริเริ่มและมีส่วนร่วมในปฏิบัติการที่มีพลัง อันจะนำไปสู่การสร้างบรรทัดฐานใหม่ของสังคม

<u>กระบวนการพันธกิจสัมพันธ์กับการขับเคลื่อนชุมชมคาร์บอนต่ำ</u>

กระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ (Engagement) คือ การวางแผนกระบวนการดำเนินงานร่วมกันของกลุ่มคนที่มีความสนใจร่วมกัน สร้างขึ้นจากพลังความสัมพันธ์ของกลุ่มคน มีจุดประสงค์ที่มีความเฉพาะเจาะจง มีลักษณะเป็นเครือข่ายการทำงานที่อาจใช้ความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ หรือสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน ในการระบุประเด็นปัญหาที่จะทำร่วมกัน เน้นการทำงานแบบเครือข่ายในระนาบเดียวกันอย่างเท่าเทียม โดยมีพื้นฐานมาจากการมีส่วนร่วม จึงทำให้ได้มุมมองใหม่ในการตัดสินใจ หรือสร้างนโยบายที่แก้ปัญหาได้ตรงจุดมากกว่า สามารถช่วยจัดการกับความไม่สมดุลทางอำนาจ นำไปสู่การสร้างข้อตกลงร่วมกันซึ่งเป็นที่พอใจสำหรับทุกฝ่าย รวมถึงยังพัฒนาไปสู่ความเป็นหุ้นส่วนในระยะยาว ซึ่งถือเป็นการแสดงตัวของกลุ่มพลเมืองที่มีพลัง ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ ความพิเศษของกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ คือ การมีอำนาจในการขับเคลื่อนที่เป็นพลังที่เกิดจากสายสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนที่ร่วมมือกันนั่นเอง (Stewart, 2009)

กระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ ประกอบสร้างขึ้นจากการมีส่วนร่วม (Participation) การให้ความสนใจ (Attention) ความหลงใหล (Captivation) ความชอบ (Passion) การผูกพัน (Affiliation) และการรวมเข้าเป็นหนึ่งเดียว (Incorporation) (Whitton and Moseley, 2014) ดังนั้นการจะเชื่อมเข้าสู่กระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ ต้องเปลี่ยนจากการเน้นปัจเจกไปสู่ความเป็นส่วนรวม สร้างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่มีความหลากหลายทางการแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจร่วมกัน ทั้งนี้การออกแบบกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ ที่สามารถสร้างแรงจูงใจได้จากทุกฝ่าย จำเป็นต้องอาศัย 4 องค์ประกอบสำคัญ คือ สภาพแวดล้อม (Environmental) สังคม (Social) ตนเอง (Self) และการปฏิบัติ (Action) (Bouvier, Lavoué and Sehaba, 2014) ดังนั้นการริเริ่มโครงการที่มีการสร้างกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์กับชุมชน จะทำให้เกิดทางเลือกและจุดเน้นของโครงการที่สอดคล้องไปกับศักยภาพของชุมชน เกิดการนำความรู้และบริบทของชุมชนมาใช้ออกแบบและแก้ปัญหาความไม่เหมาะสมของโครงการ ทำให้เกิดความเกี่ยวเนื่องทางสาธารณะต่อโครงการ อันเป็นรากฐานของความร่วมมือในระยะต่อไป

อย่างไรก็ดี กระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ (Engagement) มักถูกใช้ในความหมายเช่นเดียวกับคำว่า การมีส่วนเกี่ยวข้อง (Involvement) หรือการมีส่วนร่วม (Participation) โดยการมีส่วนเกี่ยวข้อง (Involvement) คือจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วม (Participation) เนื่องจากเป็นสิ่งที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมต่อประเด็นอื่นๆ (Masikhulisane, the South African AIDS Vaccine Initiative's (SAAVI), 2010) ในขณะที่การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) ตามนิยามของสมาคมนานาชาติด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนระบุว่า เป็นกระบวนการที่นำเอาประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาร่วมกันหรือกระบวนการตัดสินใจร่วมกัน และใช้เป็นส่วนประกอบในการตัดสินใจ (อรทัย ก๊กผล, 2552) จากข้างต้นนี้ชี้ให้เห็นว่าทั้งสามคำนี้ มีความเกี่ยวเนื่องกัน แต่อย่างไรก็ดีเฉพาะการมีส่วนร่วม และกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์นั้น มีความแตกต่างกันในแง่ที่กระบวนการพันธกิจสัมพันธ์นั้นเริ่มต้นขึ้นจากกลุ่มคนที่มีความสนใจร่วมกัน โดยมีรูปแบบการทำงาน

ร่วมกันแบบเครือข่ายที่มีความเท่าเทียมกัน และเมื่อมีระดับของกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ที่มาก ก็จะยิ่งลดบทบาทการดำเนินงานและควบคุมโดยรัฐลงได้ ในขณะที่การมีส่วนร่วมของประชาชน ยังไม่ได้มีมิติที่สะท้อนถึงจุดเริ่มต้นที่เกิดขึ้นจากความสนใจของกลุ่มคน รวมถึงอาจจะไม่ได้มีรูปแบบการทำงานแบบเครือข่ายที่มีความเท่าเทียมกัน ดังเช่นกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์

ทั้งนี้มีกรณีตัวอย่างของประสิทธิผลในการนำกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์กับชุมชนไปใช้ เช่น ที่สหราชอาณาจักร นำไปใช้แก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับเอกชนได้เป็นผลสำเร็จ และยังทำให้เกิดความร่วมมือต่อกันของคู่ขัดแย้งด้วย หรืออีกกรณีที่รัฐวิคตอเรีย ที่นำไปใช้ในการฟื้นฟูชุมชน จากเหตุการณ์เกิดไฟป่า เมื่อปี 2009 ทำให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างตรงจุดของผู้ประสบภัย เช่นเดียวกับอีกกรณีที่นำไปใช้ในการส่งเสริมด้านสุขภาพ ส่งผลให้เกิดวิธีการแบบใหม่ในการดูแลปัญหาสุขภาพ ที่มากไปกว่ามิติทางสุขภาพ (A case study on community engagement: Lessons for Localism, n. d.; Symons, 2013) ยังมีกรณีที่รัฐบริติชโคลัมเบีย (British Columbia) แคนาดา ได้นำกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์กับชุมชนมาประยุกต์ใช้ ผ่านแนวคิดใหม่ที่กำหนดให้มีกระบวนการเจรจา การให้สิทธิ และการประนีประนอม ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบคิดและมุมมองใหม่ของรัฐบาลที่มีต่อชนพื้นเมือง มาสู่รูปแบบการเป็นเจ้าของร่วมกัน (co – owner) มากไปกว่าเดิมที่มองแค่เป็นผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholder) เท่านั้น (Corrigan, n.d.) เช่นเดียวกับออสเตรเลีย ที่นำไปใช้ในการกำหนดนโยบายสาธารณะมามากกว่า 2 ทศวรรษ โดยเน้นและให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นของชุมชนในกระบวนการตัดสินใจทางนโยบาย ทำให้รัฐบาลได้รับรู้ความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ส่งผลให้การดำเนินนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องการแก้ปัญหาสังคมเกิดประสิทธิผลเพิ่มขึ้น ทำให้กระบวนการพันธกิจสัมพันธ์กับชุมชน ถูกระบุว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จต่อการพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็งในออสเตรเลีย (Cavaye, 2004; Herriman, 2011) จากบทเรียนข้างต้นชี้ให้เห็นว่า กระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนมุมมองวิธีการจัดการที่ไม่ใช่มีเฉพาะมิติทางประเด็นเท่านั้น แต่ได้เคลื่อนออกไปสู่การจัดการที่มีขอบเขตถึงปัจจัยทางสังคม

วัฒนธรรมของชุมชนด้วย เน้นสร้างให้เกิดความเกี่ยวพันกับชุมชน ความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของเรื่อง และพัฒนาเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือต่อการดำเนินงานที่เข้มแข็งต่อไป

สำหรับประเทศไทย มีตัวอย่างความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ ของชุมชนบ้านเปร็ดใน จังหวัดตราด ที่แต่เดิมนั้นชุมชนมีปัญหาความขัดแย้งกับกลุ่มนายทุนที่เข้ามาในพื้นที่ และการตักตวงใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ แต่ในที่สุดชุมชนก็ได้ป่าชายเลนซึ่งเป็นแหล่งเก็บกักคาร์บอนอย่างดีกลับคืนมา ได้รับรางวัลมากมายที่สะท้อนถึงความสำเร็จที่เกิดขึ้น ทั้งนี้กุญแจสำคัญที่ทำให้ชุมชนก้าวข้ามปัญหาและประสบความสำเร็จได้จนถึงทุกวันนี้ คือ การที่ชุมชนและกลุ่มทางสังคมมีกระบวนการทำงานร่วมกันอย่างเท่าเทียมมาอย่างต่อเนื่อง มีเวทีพูดคุยกันและส่งต่อข้อมูลความคิดในชุมชนอย่างกว้างขวาง มีการจัดการความรู้ มีการกำหนดเป้าหมายการทำงานร่วมกัน และมีกระบวนการตัดสินใจร่วมกัน ซึ่งกระบวนการเช่นนี้สอดคล้องไปกับความหมายและหลักการสำคัญของกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์อย่างชัดเจน จึงกล่าวได้ว่า กระบวนการพันธกิจสัมพันธ์เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญของชุมชนนี้อย่างชัดเจน

3. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขนาดตัวอย่าง 2,000 คน การสุ่มตัวอย่างใช้การกำหนดโควต้า (Quota Sampling) ตามสัดส่วนประชากรทางด้านเพศและอายุในภาพรวมทั้งหมด การเก็บรวบรวมข้อมูลกำหนดให้มีการกระจายในทุกเขตปกครองทั้ง 50 เขต ในจำนวนที่เท่ากันทุกเขตปกครองทั้ง 50 เขต ในระหว่างเดือน มิ. ย. – ก.ค. 2560

<u>แบบสอบถาม</u> เป็นแบบสอบถามที่ปรับปรุงจากแบบสอบถามของการวิจัยทัศนะของชาวออสเตรเลียต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการปรับตัว ในปี 2010-2014 ของ Leviston, Greenhill and Walker (2015) ทั้งนี้แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ระดับความเชื่อมั่นต่อกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ (ตัวแปรตาม) และส่วนที่ 3 ปัจจัยอิสระที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการริเริ่มกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ในการขับเคลื่อนกรุงเทพมหานครสู่การเป็นมหานครคาร์บอนต่ำ (ตัวแปรต้น) แบบสอบถามนี้ได้ทดสอบความเป็นปรนัย (objectivity) และวิเคราะห์ความเป็นอัตสัมพันธ์ของข้อมูล (auto correlation) โดยใช้ค่า Durbin-Watson ทั้งนี้ได้ค่าเท่ากับ 1.540 ซึ่งถือว่าไม่มีความเป็นอัตสัมพันธ์ของข้อมูล และสามารถนำไปวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนได้

ตัวแปรในการวิจัย สำหรับตัวแปรในการวิจัยแบ่งเป็นตัวแปรต้น (X) และตัวแปรตาม (Y) โดย ตัวแปรต้น (X) ประกอบด้วยตัวแปร 13 ตัว ที่เป็นปัจจัยอิสระที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการริเริ่มกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ในการขับเคลื่อนสู่การเป็นมหานครคาร์บอนต่ำ (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ตัวแปรต้นที่เป็นปัจจัยอิสระที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการริเริ่มกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ ในการขับเคลื่อนกรุงเทพมหานครสู่การเป็นมหานครคาร์บอนต่ำ

ตัวแปรต้น (13 ตัว)	รายละเอียดตัวแปร
ความแน่ใจว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (certainly_happen)	ระดับความแน่ใจว่ามีการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเกิดขึ้น
ประสบการณ์จากภัยคุกคามที่เคยได้รับ (personal_experience)	ระดับประสบการณ์ที่เคยได้รับผลกระทบในลักษณะ *-คลื่นความร้อน -ภัยแล้ง -ไฟป่า -ฝนตกหนักมากขึ้น –ป่าไม้ลดลง -พันธุ์พืชใกล้สูญพันธุ์ -กัดเซาะชายฝั่ง –พายุลูกเห็บ –น้ำท่วม -น้ำทะเลสูงขึ้น -พายุรุนแรงมากขึ้น -อากาศร้อนจัด*

ตัวแปรต้น (13 ตัว)	รายละเอียดตัวแปร
การให้นัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (salience_climatechange)	ระดับการให้ความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ *-มีความกังวล –มีความสำคัญต่อตนเอง - มีความสัมพันธ์กับตนเอง*
การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (personal_response)	ระดับความรู้สึกต้องรับผิดชอบที่ต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ความรู้สึกทางลบต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (negative_emotion)	ระดับความรู้สึก *-โกรธ –หวาดกลัว –หดหู่ –ขัดข้องใจ –ละอายใจ –สับสน -รู้สึกผิด*
ความรู้สึกทางบวกต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (positive_emotion)	ระดับความรู้สึกตื่นเต้น
ความรู้สึกมีความหวังต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (feeling_hope)	ระดับความรู้สึกมีความหวัง
ความรู้สึกเบื่อต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Boredom)	ระดับความรู้สึกเบื่อ
ความไว้เนื้อเชื่อใจกันในชุมชน (trsut_commu)	ระดับความไว้เนื้อเชื่อใจกันในชุมชน *-ความไว้เนื้อเชื่อใจกันในชุมชน* *-ความไว้เนื้อเชื่อใจต่อข้อมูลข่าวสารการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่สื่อสารกันในชุมชน)*

ตัวแปรต้น (13 ตัว)	รายละเอียดตัวแปร
ความไว้เนื้อเชื่อใจต่อหน่วยงานกรุงเทพมหานคร (trust_BMA)	ระดับความไว้เนื้อเชื่อใจหน่วยงานกรุงเทพมหานคร *-ความไว้เนื้อเชื่อใจต่อหน่วยงานกรุงเทพมหานคร -ความไว้เนื้อเชื่อใจต่อข้อมูลข่าวสารการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่สื่อสารโดยหน่วยงานกรุงเทพมหานคร)*
ความผูกพันกันในชุมชน (affiliation_commu)	ระดับความผูกพันกันในชุมชน
การรวมกันเป็นหนึ่งในชุมชน (Incorparation_commu)	ระดับการรวมกันเป็นหนึ่งในชุมชน *-ระดับการอยู่ร่วมกันได้บนความหลากหลาย* *-ระดับการสนับสนุนกันในชุมชน*
การมีส่วนร่วมในชุมชน (particpation_commu)	ระดับการมีส่วนร่วมในชุมชน *-การมีส่วนร่วมตัดสินใจ –การมีส่วนร่วมดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม –ความต่อเนื่องในการมีส่วนร่วม –การมีส่วนร่วมแบบจิตอาสา -การมีส่วนร่วมโดยการบริจาค*

ตัวแปรตาม (Y) เป็นระดับความเชื่อมั่นต่อความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ โดยวัดจาก ระดับความเชื่อมั่นต่อการนำพาให้บรรลุได้ตามเป้าหมาย ระดับความเชื่อมั่นต่อการเกิดกระบวนการในการ33

ตัดสินใจร่วมกันในชุมชน ระดับความเชื่อมั่นต่อการเกิดความร่วมมือในชุมชน ระดับความเชื่อมั่นต่อการเกิดทางเลือกที่หลากหลายในการคิดและตัดสินใจ และระดับความเชื่อมั่นต่อการเสริมพลังทางบวกในการดำเนินงานร่วมกันของชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการพิสูจน์ความสัมพันธ์และคาดประมาณระดับการริเริ่มกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ ใช้การวิเคราะห์สถิติถดถอยเชิงซ้อน (Stepwise Multiple Regression Analysis) โดยกำหนดให้ระดับการริเริ่มกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ ขึ้นอยู่กับปัจจัยอิสระที่มีผลต่อการริเริ่มกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ โดยใช้แบบจำลองสถิติถดถอยเชิงซ้อนในรูปแบบที่เป็นเส้นตรงดังนี้

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \ldots \beta_{13} X_{13} + (1)$$

โดยที่ตัวแปรตาม Y คือ ระดับความเชื่อมั่นต่อความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ $\beta_0, \beta_1, \beta_2, \beta_3, \ldots \beta_{13}$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (regression coefficient)

$X_1, X_2, X_3, \ldots X_{13}$ คือ ปัจจัยอิสระที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการริเริ่มกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ทั้ง 13 ตัว

ε คือ ค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง (sample error)

4. ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ระดับความเชื่อมั่นต่อกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ในการขับเคลื่อนกรุงเทพมหานครสู่การเป็นมหานครคาร์บอนต่ำ

กลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวม มีระดับความเชื่อมั่นต่อกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย 3.54 จากคะแนนเต็ม 5) ทั้งนี้มีระดับความเชื่อมั่นสูงที่สุดในเรื่องการเสริมพลังทางบวกในการดำเนินงานร่วมกันของชุมชน (มีค่าเฉลี่ย 3.61) รองลงมาได้แก่ ความเชื่อมั่นต่อการเกิดความร่วมมือในชุมชน (มีค่าเฉลี่ย 3.59) ความเชื่อมั่นต่อการเกิดทางเลือกที่หลากหลายในการคิดและ

ตัดสินใจ (มีค่าเฉลี่ย 3.58) ความเชื่อมั่นต่อการเกิดกระบวนการในการตัดสินใจร่วมกันในชุมชน (มีค่าเฉลี่ย 3.50) และความเชื่อมั่นต่อการนำพาให้บรรลุได้ตามเป้าหมาย (มีค่าเฉลี่ย 3.43)

ทั้งนี้ในส่วนของผลการสำรวจถึงความรักและหวงแหนต่อเมืองกรุงเทพมหานคร พบว่ากลุ่มตัวอย่างประมาณ 2 ใน 3 (ร้อยละ 69.6) รู้สึกรักและหวงแหน อีกร้อยละ 25.3 และ 5.2 รู้สึกเฉยๆ และไม่รู้สึกรักหรือหวงแหน สำหรับความรู้สึกต่อความเป็นมิตรต่อกัน การอยู่ร่วมกันได้บนความหลากหลาย ความไว้ใจเชื่อใจระหว่างกัน พบว่าอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย 3.44 3.42 และ 3.43 จากคะแนนเต็ม 5 ตามลำดับ) ส่วนกรณีความไว้ใจเชื่อใจต่อหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร พบว่าอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน (มีค่าเฉลี่ย 3.43)

จากผลการศึกษาข้างต้นชี้เห็นว่า กรุงเทพมหานครสามารถริเริ่มให้เกิดกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ในการขับเคลื่อนสู่การเป็นมหานครคาร์บอนต่ำได้ เพราะนอกเหนือจากที่ชุมชนมีความเชื่อมั่นที่เป็นมุมมองเชิงบวกต่อกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์แล้ว ชุมชนยังมีความรู้รักและหวงแหนต่อชุมชน มีความรู้สึกต่อความเป็นมิตร มีความไว้ใจเชื่อใจระหว่างกัน และสามารถอยู่ร่วมกันได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานของ Whitton and Moseley (2014) ที่ระบุว่ากระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ประกอบสร้างขึ้นมาจากความรู้สึกผูกพันและการรวมเข้าเป็นหนึ่ง

<u>ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการริเริ่มกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ในการขับเคลื่อนกรุงเทพมหานครสู่การเป็นมหานครคาร์บอนต่ำ</u>

จากตัวแปรต้น (X) ที่เป็นปัจจัยอิสระที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการริเริ่มกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ในการขับเคลื่อนสู่การเป็นมหานครคาร์บอนต่ำ ทั้ง 13 ตัว พบว่า มีปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้งสิ้น 9 ตัว ได้แก่ ความมั่นใจต่อการเกิดขึ้นของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (certainly_happen) ระดับประสบการณ์ที่เคยได้รับจากภัยคุกคามอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (personal_experience) ระดับการให้นัยสำคัญต่อการ

เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (salience_climatechange) ระดับการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (personal_response) ความรู้สึกทางลบต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (negative_emotion) ความไว้เนื้อเชื่อใจกันในชุมชน (trsut_commu) ความผูกพันกันในชุมชน (affiliation_commu) การรวมกันเป็นหนึ่งในชุมชน (Incorparation_commu) และการมีส่วนร่วมในชุมชน (particpation_commu)

ทั้งนี้ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ ระดับการให้นัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (salience_climatechange) และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน (particpation_commu) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน

variable	Beta	t	Sig.
ความมั่นใจต่อการเกิดขึ้น (certainly_happen)	.055[i]	3.657	.000***
ระดับประสบการณ์จากภัยคุกคาม (personal_experience)	-.049[i]	-2.541	.000***
ระดับการให้นัยสำคัญ (salience_climatechange)	.170[i]	8.421	.000***
ระดับการตอบสนอง (personal_response)	.073[i]	5.268	.000***
ความรู้สึกทางลบ (negative_emotion)	.046[i]	2.820	.005**
ความรู้สึกทางบวก (positive_emotion)	.041[i]	-1.910	.056
ความรู้สึกมีความหวัง (feeling_hope)	.000[i]	-1.004	.997
ความรู้สึกเบื่อ (boredom)	-.040[i]	-1.870	.062

variable	Beta	t	Sig.
ความไว้เนื้อเชื่อใจกันในชุมชน (trsut_commu)	.052[i]	2.715	.007**
ความไว้เนื้อเชื่อใจต่อหน่วยงานกรุงเทพมหานคร(trust_BMA)	.008[i]	.257	.797
ความผูกพันกันในชุมชน (affiliation_commu)	.058[i]	4.072	.000***
การรวมกันเป็นหนึ่งในชุมชน (Incorparation_commu)	.125[i]	6.265	.000***
การมีส่วนร่วมในชุมชน (particpation_commu)	.162[i]	6.999	.000***
ตัวแปรตาม Y ระดับการให้คุณค่าต่อกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์			
R^2 = 0.299, SEE0 =0.54310, F = 94.140, p-value =0.000, R =0.546			

หมายเหตุ *** คือ ระดับนัยสำคัญที่ .01 และ ** คือ ระดับนัยสำคัญที่ .05

จากผลการศึกษาข้างต้นชี้ให้เห็นว่า จากปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จที่สูงที่สุด ได้แก่ ระดับการให้ความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่ระบุว่าการใช้การมีส่วนร่วมแบบกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ของชุมชนจำเป็นต้องมีการตระหนักรู้ หรือเห็นความสำคัญของเรื่องที่จะดำเนินงาน (Bouvier, Lavoué and Sehaba, 2014) นอกจากนี้แล้วในส่วนของปัจจัยที่มีอิทธิพลในด้านการมีส่วนร่วม และปัจจัยเรื่องความผูกพันกัน การรวมกันเป็นหนึ่งในชุมชน ความไว้เนื้อเชื่อใจกัน นั้นก็มีความสอดคล้องกับแก่นหลักของแนวคิดเรื่องกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ของชุมชน (Community Engagement) ที่เป็นเรื่องของการสร้างความผูกพัน และการมีส่วนร่วมของประชาชน (Whitton and Moseley, 2014; Bouvier, Lavoué and Sehaba, 2014) นอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องกับงานของรีดเดอร์

(Reeder) ที่ระบุว่า การมีส่วนร่วมมักเกี่ยวข้องกับเรื่องจิตใจและอารมณ์ที่มีต่อสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งจะส่งผลต่อความรู้สึกรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย (Reeder, 1974; Bouvier, Lavoué and Sehaba, 2014)

5. สรุปผลการศึกษา

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการริเริ่มกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ในการขับเคลื่อนกรุงเทพมหานครสู่การเป็นมหานครคาร์บอนต่ำ มี 9 ตัว ได้แก่ ความมั่นใจต่อการเกิดขึ้นของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ระดับประสบการณ์จากภัยคุกคามที่เคยได้รับ ระดับการให้นัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ระดับการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความรู้สึกทางลบต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความไว้เนื้อเชื่อใจกันในชุมชน ความผูกพันกันในชุมชน การรวมกันเป็นหนึ่งในชุมชน และการมีส่วนร่วมในชุมชน โดยการคาดประมาณปัจจัยทั้ง 9 ตัวดังกล่าว อยู่ในรูปสมการความสัมพันธ์

Y = 1.169+ 0.170 (salience_climatechange) + 0.162 (particpation_commu) + 0 . 125 (Incorparation_commu) + 0. 073 (personal_response) + 0. 058 (affiliation_commu)+ 0.055(certainly_happen) - 0.049 (personal_experience) + 0.052 (trsut_commu) + 0.046 (negative_emotion)

ทั้งนี้ สมการพยากรณ์นี้ความสามารถในการทำนายที่ร้อยละ 29.90 (R Square= .299) โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ ระดับการให้นัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน

6. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

จากผลการวิจัยข้างต้น มีข้อเสนอแนะต่อแนวทางการสร้างการริเริ่มกระบวนพันธกิจสัมพันธ์ของประชาชน (Community Engagement Initiative) ในการขับเคลื่อนกรุงเทพมหานครสู่การเป็นมหานครคาร์บอนต่ำ ดังนี้

ระยะแรก เน้นกำหนดแนวทางปฏิบัติที่มีผลต่อการเพิ่มปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จโดยตรง ดังนี้

(1) เร่งยกระดับให้ประชาชน “ให้นัยความสำคัญ” หรือให้ความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและแนวคิดชุมชนคาร์บอนต่ำ เช่น การให้ข้อมูลเชิงประจักษ์และเชื่อถือได้เพื่อสร้างความแน่ใจกับประชาชนว่า การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเกิดขึ้นแล้ว โดยตอกย้ำและสร้างการรับรู้ผ่านความรู้สึกกังวล และความรู้สึกในทางลบ ความรู้สึกว่าสำคัญและมีความสัมพันธ์ตนเอง และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการเป็นมหานครคาร์บอนต่ำ ทั้งนี้หน่วยงานกรุงเทพมหานครต้องทำเรื่องนี้ให้เป็นกระแสหลัก (mainstream) ในสังคม

(2) สร้างการมีส่วนร่วมกับประชาชนให้มากขึ้น ที่เริ่มต้นด้วยการแจ้งข่าวสารที่เกี่ยวข้องและจัดให้มีเวทีสำหรับการปรึกษาหารือรับฟังเสียงประชาชน การตัดสินใจร่วมกัน และการร่วมกันดำเนินการ ซึ่งในกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมเหล่านี้ จำเป็นต้องเน้นให้ประชาชนรับทราบถึง พลังของทุกคนต่อการสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่จะเกิดขึ้น เพื่อผูกพันให้เกิดการตอบสนองที่มากขึ้น เกิดความรู้สึกที่ต้องรับผิดชอบที่มากขึ้น

(3) มีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างความผูกพัน การรวมเป็นหนึ่ง และความไว้เนื้อเชื่อใจกันให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยให้การสนับสนุนการทำกิจกรรมต่างๆ ในระดับชุมชน เพราะปัจจัยเหล่านี้ จะเอื้อเกิดการให้เปลี่ยนจากการเน้นปัจเจกไปสู่ความเป็นส่วนรวม ซึ่งล้วนเป็นพลังบวกที่สำคัญของการเกิดกระบวนการพันธกิจชุมชน

ระยะถัดไป ปรับโครงสร้างการดำเนินงานทั้งในระดับปฏิบัติและนโยบายที่สนับสนุนการเพิ่มขึ้นของปัจจัยแห่งความสำเร็จ โดยเน้นพัฒนากลไก

สนับสนุนให้เกิดกระบวนการพันธกิจสัมพันธ์ในระดับชุมชน ทั้งในทางโครงสร้างเชิงสถาบันและสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น ทั้งนี้หน่วยงานกรุงเทพมหานครเน้นทำหน้าที่ให้เป็นหน่วยงานอำนวยความสะดวกและเชื่อมประสานการทำงานในรูปแบบเครือข่ายในชุมชนต่างๆ เพื่อทำให้การขับเคลื่อนของชุมชนมีความน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับจากสังคมที่มากขึ้น

7. กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการการเตรียมการชุมชนอัจฉริยะเพื่อการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติ (Smart Community Preparation for Climate Change and Disaster) รหัสโครงการ CU-59-002-IC ที่ได้รับทุนสนับสนุนจาก กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ 2559

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรุงเทพมหานคร. (2558). **รายงานสรุปสำหรับผู้บริหารโครงการจัดทำแผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2556-2566**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://203.155.220.174/ uploads/File/JICA_TH_V%20.6.pdf. (วันที่เข้าถึง 5 พฤษภาคม 2560).

กาญจนา ตั้งชลทิพย์. (2550). ***"กรุงเทพมหานคร: เมืองโตเดี่ยวตลอดกาลของประเทศไทย"***. ใน ประชากรและสังคม 2550. วรชัย ทองไทย และสุรีย์พร พันพึ่ง. บรรณาธิการ (นครปฐม: สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม, 2550). (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www. Ipsr. mahidol.ac.th/ipsr/ annualconference/ conferenceiii/ artiles /article02.htm. (วันที่เข้าถึง 5 พฤษภาคม 2560).

ฐานข้อมูลพลังงานของประเทศ กระทรวงพลังงาน. (2560). **การปล่อยก๊าซเรือนกระจก**. (ออนไลน์), เข้าถึงได้จาก: http://www.thaienergydata.in.th/output_co2.php. (วันที่เข้าถึง 5 พฤษภาคม 2560).

ไทยรัฐออนไลน์. (2560). **กรุงเทพฯ ติดเมืองน่าเที่ยวอันดับ 1 ของเอเชีย.** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.thairath.co.th/content/ 860821. (วันที่เข้าถึง 5 พฤษภาคม 2560).

ศูนย์ข้อมูลกรุงเทพมหานคร. (2558). **สถิติจำนวนประชากรและบ้านในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายแขวงและเขต ณ เดือน ธันวาคม 2558**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://203.155.220.230/ bmainfo/ esp/pop/pop_58.pdf. (วันที่เข้าถึง 5 พฤษภาคม 2560).

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2560). **ประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2560**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.ipsr.mahidol.ac.th/ipsrbeta/th/gazette.aspx. (วันที่เข้าถึง 5 พฤษภาคม 2560).

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2560). **Thailand's Second Assessment Report on Climate Change 2016 Working Group III: Mitigation of Climate Change. การประชุมนำเสนอผลการจัดการทำ "รายงานสังเคราะห์และประมวลสถานภาพองค์ความรู้ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของไทย ครั้งที่ 2**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http:// climatechange.jgsee.org/Admin/spaw2/uploads/files/TARCs%20meeting/3%20WG3-GHG-1.pdf. (วันที่เข้าถึง 5 พฤษภาคม 2560).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). **การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://social.nesdb.go.th/ social Portals/0E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B8%B2%E0%B8%94%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%93%20e-book.pdf. (วันที่เข้าถึง 5 พฤษภาคม 2560).

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). **สรุปผลที่สำคัญ ประชากรแฝงในประเทศไทย พ.ศ. 2558**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/non-registered58.pdf. (วันที่เข้าถึง 5 พฤษภาคม 2560).

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559). **บัญชีประชาชาติ (NI, QGDP, GPP)**. (ออนไลน์), เข้าถึงได้จาก: http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/ statseries15.html. (วันที่เข้าถึง 5 พฤษภาคม 2560).

สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล. (2557). **สถิติกรุงเทพมหานคร 2557**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.bangkok.go.th/upload/user/00000130/Logo/ statistic/ stat2557(thai) . pdf. (วันที่เข้าถึง 5 พฤษภาคม 2560).

องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก. (2015). **สถานการณ์ก๊าซเรือนกระจก /กิจกรรมที่ทำให้เกิดก๊าซเรือนกระจก**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.tgo.or.th/2015/thai/content.php?s1=7&s2=18&sub3=sub3. (วันที่เข้าถึง 5 พฤษภาคม 2560).

อรทัย ก๊กผล. (2552). **คู่คิด คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: จรัญสนิทวงศ์การพิมพ์.

ภาษาอังกฤษ

A case study on community engagement: Lessons for localism. (Online). Available: https://www.berkeleygroup.co.uk/Media/pdf/k/m/Berkeley-repprts-and-opinions-case styduies-lessons-for localism-community-engagement.pdf. (Accessed 20 May 2017).

Ali, G., Abbas, S. and Qamer, F. M. (2013). How effectively low carbon society development models contribute to climate change mitigation and adaptation action plans in Asia. **Renewable and Sustainable Energy Reviews**. 26: 632-638.

Bouvier, P., Lavoue´, E. and Sehaba, K. (2014). Defining Engagement and Characterizing Engaged-Behaviors in Digital Gaming. Simulation and Gaming. **SAGE Publications**. 45(4-5): 491-507.

Cavaye, J.M. (2004). **Governance and Community Engagement – The Australian Experience In Participatory Governance: Planning, Conflict Mediation and Public Decision Making in Civil Society**. W.R. Lovan; M. Murray and R. Shaffer (Eds). pp. 85-102 Ashgate Publishing UK.

Corrigan, C. (n. d.). **From consultation to participatory engagement: a concept paper and design plan for creating ownership and activating leaders in community engagement initiatives**. (Online). Available: http://www. Chriscorrugab.com/Particpatory % 20 engage ment.pdf. (Accessed 20 May 2560).

Energy UK. (2017). **Pathways to a low carbon future**. (Online). Available: http://www. Energy-uk.org.uk/publication.html? task-file.download&id=6140 (Accessed 14 July 2017).

Hedrick-Wong, Y. and Choong, D. (2016). **Global Destinations Cities Index by Mastercard**. (Online). Available: https:// newsroommastercard.com/wp-content/uploads/ 2016/09/ Global-Destination-Cities-Index-Report.pdf. (Accessed 5 May 2017).

Heiskanen, E. et al. (2010). Low carbon communities as a context for individual behavioral change. **Energy Policy.** 38(12): 7586-7595.

Herriman, J. (2011) . **Local Government and Community Engagement in Australia. Working Paper No 5**. Australian Centre of Excellence for Local Government, University of Technology Sydney.

Hindmarsh, R. (2010). Wind Farms and Community Engagement in Australia: A Critical Analysis for Policy Learning. **International Journal**. 4(4): 541–563.

Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) . (2015) . **CLIMATE CHANGE 2014 Mitigation of Climate Change Summary for Policymakers and Technical Summary**. (Online). Available: https://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar5/wg3/WGIIIAR5_ SPM_TS_Volume.pdf. (Accessed 5 May 2017).

Kumar, S. (2015). **Engendering Liveable Low-Carbon Smart Cities in ASEAN as an Inclusive Green Growth Model and Opportunities for Regional Coorperation.** Economic Research Institute for ASEAN and East Asia. (Online). Available: http: / / www. eria. org/ ERIA-DP-2015-57. pdf. (Accessed 11 July 2016).

Leimenstoll, W. (2014). **Planet of the Primate (Cities)**. (Online). Available: http://www.urbanistdispatch.com/2393/planet-of-the-primate-cities/. (Accessed 5 May 2017).

Leviston, Z., Greenhill, M. and Walker, I. (2015). **Australians attitudes to climate change and adaptation: 2010-2014**. CSIRO, Australia.

Masikhulisane, the South African AIDS Vaccine Initiative's (SAAVI). (2010). **Community involvement and participation**. (Online). Available: http://www.saavi.org.za/factcom.pdf. (Accessed 5 May 2017).

O' Hara, E. (2013). **Europe in Transition Local Communities Leading The Way to a Low-Carbon Society**. (Online). Available:http://www.aeidl.eu/images/stories/pdf/ transition -final.pdf. (Accessed 11 July 2016).

Peters, M. (n.d.). **Community Engagement in Sustainable Living**. (Online). Available: http://resolve.sustainablelifestyles.ac.uk/ sites/default/files/Michael_Peters.pdf. (Accessed 11 July 2016).

R & Dialogue. (n.d.). **Building a low-carbon society together**. (Online). Available: http://www.rndialogue.eu/uploads/doc/ RnDialogue Brochure.pdf. (Accessed 20 May 2017).

Reeder, W. (1974). **Some aspect of the informal social participation of families**. New York: Methuen.

Stewart, J. (2009). **The Dilemmas of Engagement The role of consultation in governance**. (Online). Available: http://www.oapen.org/download?type=document&docid=459074. (Accessed 20 May 2017).

Symons, D. (2013). **Dilemmas of Engagement: Seriously empowering our community. (p. 179-184)**. ANU Press. (Online). Available: http://www.jstor.org/stable/pdf/j.ctt4cg5sm.23.pdf?refreqid= excelsior:01726aa9242367c6e4fcf83bf1513314. (Accessed 20 May 2017).

Watson, J. (2007). **Achieving a Sustainable Low-Carbon Society: Case Studies of Low-Carbon Societies: Dongtan eco-city**. The second workshop of the Japan-UK Joint Research Project. 13-15 June 2007. (p. 42-43). London.

Whitton, N. and Moseley, A. (2014). Deconstructing Engagement: Rethinking Involvement in Learning. **SAGE**. 45(4-5): 433–449.